

DEMETER JÚLIA

21. századi olvasmányajánlat Mártinak, aki egyszerűen szereti és érti a jó irodalmat – bármely korból

Krimi: gyilkosság, nyomozás, meglepő kanyarokkal és fordulatokkal, a bűnügy indítékának felderítése, egy szokatlan nyomozó figura, akit általában ártalmatlannak tartanak, majd annál eredményesebben deríti fel a bűntényt és az elkövetőt. Igen, megszoktuk, divatos műfaj, könyvben, filmen, színpadon. A legjobbak ügyes látletet is adnak a világról, amelyben a figurák mozognak. Vannak kevésbé jók, jobbak vagy vitathatatlanul a legjobbak közé emelkedők.

A legjobbak között: épp ezt szeretném röviden alátámasztani, olyan szerzőt bemutatni, akinek kiemelkedő helye van a szépirodalom számos területén, így az úgynevezett krimiben is.

J. K. Rowling a *Harry Potter* szerzőjeként erős fantáziával, pazar ötletekkel aratott sikert. A *Harry Potter*-sorozat egy a *college*-történetek közül, amelyet el is emel, főleg a varázslat és a varázsvilág bevonásával. A kedvelt, ismerős, emblematisz művek (Musil: *Törless iskolaévei*; Ottlik: *Iskola a határon*; de ide tartozik a *Legyek ura* is Goldingtól vagy Lindsay Anderson *If/Ha* c. filmje) modellhelyzetet mutatnak be, amelyet a zárt környezet, a hatalmi hierarchia generál, és így képezi le az emberi viselkedésformákat, a társadalom működését.

Rowling ennél sokkal többet tud és meg is tud jeleníteni! Az óriási sikert nem a nevével akarta elérni vagy ismételni, ezért – egyelőre nevezzük így: – krimisorozatot kezdett, Robert Galbraith álnéven. Eddig öt kötet jelent meg, az olvasók sürgetik a folytatást (magyarul: *Kakukkszó*, *A selyemhernyó*, *Gonosz pálya*, *Halálos fehér*, *Zavaros vér*).

Valamennyi detektívtörténet, hátborzongató bűntényekkel, izgalmas és a végén sikeres nyomozással, de ezzel még alig állítottunk valamit e könyvekről. Rowling/Galbraith főalakja, a furcsa keresztnevű Cormoran Strike mögött önmagában nagyregényélet áll, keserűséggel, nélkülözéssel, hányattatással. Drogfüggő anyja mellett megismerhette a társadalom legalsó, elesett, sőt deviáns rétegeit, az öt korábban nem vállaló apa révén viszont a felső százazrek vagy a celeb tízezrek világába is bejáratos. Ettől bizonytalan a társadalmi helye, furcsa kaméleon, akinek mindenhol vannak kapcsolatai, s ez rendkívüli jelenség, főleg a még mindig erősen osztálytársadalmat alkotó Egyesült Királyságban. Anyja korai halála után a kivételesen intelligens, igen erős fizikumú Cormoran Strike oxfordi tanulmányait megszakítva csatlakozik a brit

hadsereg különleges nyomozóegységéhez, s egy afganisztáni terrortámadásban elveszti egyik lábát. Ezután lesz magánnyomozó, aki féltékeny férjek és feleségek szeretőinek unalmas megfigyelése után az első izgalmas gyilkossági ügyét bravúrosan oldja meg, s egy pillanat alatt országosan ismert lesz. Az ezt követő megbízások anyagilag is sikeres folytatást ígérnek, Strike azonban munkájában, érdeklődésében annyira alapos, hogy végig a csőd szélén billeg. Egy hétre helyettesítő titkárnóként küldi hozzá a munkaközvetítő Robin Ellacottot, aki mind az öt eddigi kötetben társa, ő az egyetlen, aki érti és átlátja Strike logikáját; ketten végzik a nyomozásokat, olykor áruhákban, kreált személyiségeket öltve, csaknem színpadi játékot játszva, halálos veszélyben. Strike-kal ellentétben Robin szabályos középosztálybeli családból jön, ahol nemigen értik; ám az ő múltja is feltárul, a középosztály elvárásaitól egyre távolodó magánéletével, esküvővel, válással, súlyos traumákkal. A nyomozókettős szenvedélyes munkája egyben a hobbijuk, sikerük alapja a pszichológiai érdeklődés, mert különleges érzékeléssel képesek az emberi viselkedés, megjelenés, a fizikai és a társadalmi külső mögé látni, összerakni a személyiség rejtett, elfedett mozaikelemeit.

Ám nemcsak a két nyomozónak, hanem szinte mindenkinek – legalábbis a fontos szereplőknek – kibomlik a teljes élete, háttere, elfojtásai, játékai. Ez teszi különlegessé Galbraith „krimijeit”, melyek a szereplők magánvilágán túl a kort, a brit társadalmat is részletesen leírják, láttelepet adnak. Ez pedig minden bizonnyal 19. századi irodalmi örökség: a mélyrétegek feltárását a 18–19. századi társadalomról mindent tudó angol szerzőktől, különösen a nőíróktól, a széles tabló építését a 19. század nagyregényeitől tanulhatta.

A regényekből TV film is készült, a BBC 2017-ben mutatta be. Alább a BBC rövid ajánlói következnek:

Kakukkszó

Amikor a zűrös életű, neves modell, Lula Landry, mayfairi otthonának hóborította erkélyéről lezuhant és halálra zúzta magát, mindenki öngyilkosságra gondolt. Bátyja azonban kételkedik, ezért megbízza Cormoran Strike magánnyomozót, hogy derítse ki az igazságot.

A selyemhernyó

Owen Quine, a viszonylag ismert író eltűnése után felesége Cormoran Strike magánnyomozó segítségét kéri. Minél tovább nyomoz Strike, annál egyértelműbb, hogy Quine nem egyszerűen eltűnt...

Gonosz pálya

Robin Ellacotthoz rejtélyes csomag érkezik, benne egy levágott női lábbal. Strike nem annyira lepődik meg, mert sejti, hogy ő maga a valódi címzett: vajon ki küldhet ilyen morbid üzenetet a múlt mélyéről?

Halálos fehér

Billy nyugtalan fiatalember, főleg egy, a gyermekkorában látott vagy látni vélt bűntény emléke miatt, ezért Strike-tól kér segítséget a felderítéshez. E vizsgálódás egyre mélyebbre, London sötét negyedeitől a Parlament titkos szentélyein át egy szép, ám baljós vidéki kúriáig vezet.

Zavaros vér

Cormoran Strike családi látogatáson van Cornwallban, amikor egy hölgy a negyven éve, 1974-ben nyom nélkül eltűnt édesanyja, Margot Bamborough keresésére kéri. A negyvenéves történet nagy kihívás Strike-nak, bele is kezd, bár jól tudja, hogy a holt ügyek nemigen nyílnak meg...